

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Marie Kocourkové a soudkyň JUDr. Magdaleny Ježkové a Mgr. Heleny Konečné ve věci žalobce **Z. S.**, zast. JUDr. Ing. Jiřím Špeldou, advokátem v Hradci Králové, Šafaříkova 666, proti žalovanému - **Policii České republiky, Krajskému ředitelství policie Královéhradeckého kraje, se sídlem v Hradci Králové, Ulrichovo náměstí 810**, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 19. června 2013, čj. ŘŘ-247/2013, t a k t o :

- I. **Rozhodnutí žalovaného ze dne 19. června 2013, čj. ŘŘ-247/2013, se zrušuje a věc se mu vrací k dalšímu řízení.**
- II. **Žalovaný je povinen zaplatit žalobci náklady řízení ve výši 15.342 Kč do osmi dnů od právní moci rozsudku do rukou jeho zástupce.**

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou žalobou namítal žalobce nezákonnost shora identifikovaného rozhodnutí, jímž bylo zamítnuto jeho odvolání do rozhodnutí náměstka ředitele Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje pro vnější službu ve věcech služebního poměru, kterým byla zamítnuta jeho žádost o přepočtení a doplacení služebního příjmu za odsloužené přesčasové hodiny.

V žalobě konstatoval, že byl zaměstnán jako příslušník Policie ČR až do roku 2011, kdy byl jeho služební poměr ukončen. V rozhodné době, za kterou se žalobce domáhá prostřednictvím tohoto návrhu svého nároku, tedy za období od roku 2009

-2-

do roku 2011, byl žalobce zařazen na pracoviště Integrované operační středisko v Náchodě. V této rozhodné době došlo ze strany žalovaného ke stanovení plánu služeb, kdy byl žalobce nucen odsloužit v rozporu s platnými předpisy, interními akty řízení a závaznými stanovisky Ministerstva vnitra přesčas se zdůvodněním, že služební příjem za takto řádně odsloužené hodiny je v souladu s ust. § 112 odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb., služebního zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „služební zákon“), stanoven s přihlédnutím k případné službě přesčas v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce. Následně žalobce zjistil, že ze strany žalovaného došlo k porušení předpisů spočívajícím v plánování služeb a odměny za službu přesčas. Vyzval proto písemně žalovaného o přepočítání doplacení služebního příjmu. Žalovaný však tuto jeho žádost označil za neodůvodněnou a odmítl služební příjem přepočítat a doplatit. Žalobce měla za to, že žalovaný pochybil, když neoprávněně nařídil výkon služby nad rámec základní doby služby, tedy službu přesčas. Druhé pochybení ze strany žalovaného shledal žalobce v nedoplacení rozdílu služebního příjmu za čerpanou řádnou dovolenou, kdy k rozdílu došlo započtením odsloužených a nezaplacených přesčasových hodin do fondu pracovní doby rozhodného čtvrtletí pro výpočet hodinového průměru.

Svůj nárok žalobce opírá o fakt, že pracoviště žalovaného, na kterém byl funkčně zařazen, nebylo personálně obsazeno do té míry, aby byl zajištěn běžný výkon služby bez nutnosti nařídít zde zařazeným policistům službu na základní dobu služby v týdnu, tedy nutnosti nařídít službu přesčas. Žalobce upozornil, že z příslušných ustanovení služebního zákona vyplývá, že základní doba služby v týdnu představuje 37,5 hodin týdně. Zároveň má příslušník nárok na 42 denní dovolenou v jednom kalendářním roce, po 15 letech služby má nárok na 14 dnů ozdravného pobytu. Při zohlednění základní doby služby, nároku na řádnou dovolenou a nároku na ozdravný pobyt lze velmi jednoduše stanovit minimální potřebný počet policistů na jedno pracovní místo v nepřetržitém provozu. Tento výpočet ovšem nečítá další činnosti, které musí příslušník vykonat mimo služby na operačním středisku. Žalobce konstatoval, že oprávnění nařídít policistovi službu přesčas je primárně upraveno ust. § 54 služebního zákona, kdy je tato služba definována jako služba výjimečně vykonávaná nad základní služby v týdnu mimo rámec směn. Zákon dále uvádí, že službu přesčas lze nařídít pouze v důležitém zájmu a nejvýše v rozsahu 150 ti hodin v kalendářním roce. Důležitým zájmem se přitom rozumí zájem bezpečnostního sboru na včasné a kvalitní plnění jeho úkolů. Na operačním středisku, na němž byl žalobce funkčně zařazen, byl dlouhodobý personální podstav. Toto bylo také jediným skutečným důvodem pro nařizování služby přesčas na tomto pracovišti. Žalobce zdůraznil, že ze zmíněných ustanovení služebního zákona však jasně vyplývá, že nedostatečné personální obsazení pracoviště nepředstavuje relevantní důvod službu přesčas nařídít a takto nařízená služba tedy nemůže a není zohledněna ve služebním příjmu. Navíc podotkl, že nařízení služby přesčas musí být provedeno rozkazem a řádně odůvodněno. V případě žalobce však k žádnému takovému rozkazu či nařízení ze strany žalovaného nedošlo. Žalobci nikdy nebyl vydán žádný rozkaz či nařízení ke stanovení výkonu služby přesčas. Výkon služby žalobce byl uveden pouze v plánu

služeb a převod odsloužených hodin na základní dobu služby v týdnu do hodin přesčasových byl proveden pouze na ústní pokyn nadřízeného bez jakéhokoliv odůvodnění. Výkon služby tak byl vždy plánován tak, aby byl zajištěn pouze běžný provoz, nikoliv pokryta výjimečná situace či důležitý zájem.

Žalobce konstatoval, že uvedené skutečnosti nejsou žalovaným v rámci odůvodnění napadeného rozhodnutí sporovány. Z toho dovodil, že žalovaný popsáním způsobem řeší nejen stavy dlouhodobého charakteru ale i stavy charakteru krátkodobého, a to aniž by přihlížel k naplnění podmínek stanovených pro takový postup služebním zákonem. Přitom žalovaný tvrdí, že se ztotožňuje s názorem, že výjimečným případem se nerozumí dlouhodobé nahrazování nedostatku osob zvýšenými nároky na stávající příslušníky. Tato dvě tvrzení žalovaného si dle žalobce plně odporují. Pokud žalovaný poukazuje na odcházející policisty z důvodu nové systemizace policie, pak tato skutečnost nemůže být kladena k žalobce tíži. Ten považoval za patrné, že k zajištění běžného výkonu služby bylo využíváno ust. § 54 služebního zákona a výkon služby na základní dobu služby v týdnu tak plánován do běžných směn, čímž byly ušetřeny značné příjmové prostředky. Takový postup však žalobce považuje za nezákonný.

Žalobce tak vyslovil názor, že mu byly naplánovány služby přesčas v rozporu s příslušnými ustanoveními služebního zákona, a to z důvodu absence důležitého zájmu služby, jak zákon požaduje. Z odůvodnění napadeného rozhodnutí je dle jeho názoru evidentní, že se na pracovišti, kde žalobce působil, jednalo pouze o zajištění běžného výkonu služby v důsledku nedostatečného personálního obsazení služebního místa, popřípadě jiných obdobných skutečností. Žalobci tak byl nepochybně nesprávně vypočten služební příjem, včetně dalších odvíjejících se nároků. Upozornil, že i žalovaný v odůvodnění napadeného rozhodnutí poukazuje na skutečnost, že není schopen doložit důvody, které ho vedly k nařízení přesčasů do limitu. Žalobce namítl, že v jeho případě byl služební funkcionář povinen postupovat jiným způsobem a v souladu se služebním zákonem, například nařídít žalobci služební pohotovost a následně mu za takto odslouženou dobu vyplatit služební příjem ve smyslu ust. § 60 služebního zákona. Pokud by takto učinil, měl být žalobci vyplacen odpovídající služební příjem za rozhodnou dobu. Místo toho však došlo ke snížení průměrného hodinového příjmu žalobce a tím snížení služebního příjmu za dobu čerpání řádné dovolené. Žalobce tak měl za to, že porušením ust. § 54 odst. 1 služebního zákona bylo výrazným způsobem zasaženo do jeho práv. Ze strany žalovaného došlo k pochybení v plánování, vykazování a proplácení služby vykonané žalobcem nad rámec základní služby v týdnu, když tuto službu lze nařídít pouze v důležitém zájmu. Z toho vyplývá její výjimečnost, a proto pod důležitý zájem služby nelze subsumovat v podstatě zajištění plnění veškerých potřeb žalovaného. Službu přesčas lze v mezích služebního zákona nařídít pouze za splnění určitých podmínek tímto zákonem stanovených.

V odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaný uvedl, že žalobce žádal o přepočtení a doplacení služebního příjmu za 291,5 hodiny služby přesčasů a s tím souvisejících náležitostí od roku 2009 do roku 2011. Jedná se o období, kdy byl žalobce zařazen na operačním odboru, Integrovaném operačním středisku s pracovištěm v Náchodě. Dále žalovaný uvedl, že dle ust. § 207 odst. 1 služebního zákona činí lhůta pro uplatnění peněžitých nároků 3 roky, není-li stanoveno, jinak. S ohledem na skutečnost, že se služební funkcionář dovolal v souladu s ust. § 206 odst. 1 práva promlčení nároků vzniklých přede dnem 4. 1. 2010, tedy nároků vzniklých dříve než 3 roky před podáním žádosti, žalovaný konstatoval, že je povinen k promlčení přihlídnout.

Dále bylo v odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedeno, že porovnáním přítomnosti a nepřítomnosti všech policistů zařazených na útvaru žalobce bylo zjištěno, že v uvedeném období na tomto útvaru sloužilo v roce 2011 po celou dobu 10 policistů mimo měsíc srpen, kdy sloužilo policistů 11, v roce 2010 po celou dobu 10 policistů mimo měsíc září, když skončilo 9 policistů. V roce 2010 ani v roce 2011 nikdo nečerpal nemocenskou, pouze v měsíci květnu a červnu 2011 čerpala policistka J. F. 23 dnů, tedy celkem 172,5 hodiny, studijní volno. Dále bylo uvedeno, že na operačním středisku je dáno nerovnoměrné rozvržení doby služby tak, aby byl zajištěn nepřetržitý režim služby. Doba služby se příslušníkovi rozvrhne tak, aby průměrná doba služby za období tří kalendářních měsíců, a v odůvodněných případech za období kalendářního roku, nepřesáhla základní dobu služby v týdnu. Díky tomu může nastat situace, kdy nepřítomnost jednoho policisty na útvaru z důvodu zdravotní indispozice, čerpání dovolené, studijního volna a podobně, se projeví nařizováním služby přesčas v pozdějším období, tudíž není možné dostát ust. § 53 odst. 3 písm. a) služebního zákona a rozvrhnout ostatním policistům dobu služby tak, aby za určité časové období v průměru nepřesáhla základní dobu služby v týdnu. Z uvedených důvodů není možné dohledat v období nepřítomnosti některého příslušníka přímý vztah mezi hodinami, které neodsloužil a případnými hodinami služby přesčas u ostatních příslušníků v konkrétním měsíci. Pod tento případ je možné podřadit i nařízení služby přesčas žalobci v měsíci září 2011, kdy vzhledem k tomu, že policistka J.F. v měsíci květnu a červnu 2011 čerpala studijní volno a v letním období postupně policisté čerpali dovolenou, byla naplněna u policistů sloužících k danému útvaru průměrná základní doba služby a bylo nutno přistoupit k nařizování služby přesčas z důvodu důležitého zájmu služby v kontextu s ust. § 201 odst. 1 služebního zákona, který stanoví, že za důležitý zájem služby se považuje zájem bezpečnostního sboru na včasném a kvalitním plnění úkolů bezpečnostního sboru. Studijní volno má přitom dle názoru žalovaného obdobný charakter jako volno z důvodů důležitých osobních překážek ve službě. Služební funkcionář však v zásadě nemá možnost nahradit dny a hodiny služby, kdy studující nebyl ve výkonu služby, jiným policistou nad rámec systemizace. Z podkladových materiálů bylo zjištěno, že během roku 2011 byla na útvaru žalobce nařízena poprvé služba přesčas jednomu policistovi v měsíci červnu a poté dalším policistům, včetně žalobce, v měsíci září. Studijní volno policistky J. F. bylo přitom specifickou

událostí, která není běžnou záležitostí v rámci výkonu služby, která měla negativní dopad na personální obsazení útvarovou v roce 2011, což se projevilo nutností nařízení přesčasových hodin dalším policistům na útvaru v měsíci červnu a září 2011. Nebylo přitom v možnostech nadřízeného příslušníka, aby zabezpečil krátkodobě výkon služby, například výpomocí z jiných útvarů policie, neboť činnost policistů operačního střediska je značně specifická a vyžaduje znalost individuálních postupů. Rovněž bylo nutno přihlídnout ke skutečnosti, že v rozhodné době došlo k zásadní redukci počtu policistů. Žalovaný propočtl po zohlednění nároku na dovolenou a ozdravný pobyt počet policistů, kteří měli zabezpečit výkon služby na útvaru žalobce. Při porovnání nařízených přesčasových hodin a počtu hodin základní doby služby připadajících na chybějící policisty bylo zjištěno, že počet nařízených přesčasových hodin převyšuje počet hodin, který odpovídá chybějícím policistům na útvaru, a byly tedy nařízeny z jiného důvodu než z prosté dlouhodobé personálních nedostatečností. S ohledem na uvedené pak nelze přesně a konkrétně určit, které přesčasové hodiny byly nařízeny z důvodu krátkodobé a které z důvodu dlouhodobější personální nedostatečnosti.

Dále žalovaný konstatoval, že důvody nařízení služby přesčas v rozsahu 150 hodin do doby rozsudku Nejvyššího správního soudu čj. 6 Ads 151/2011-126 nebyly samostatně evidovány tak, jako byly evidovány hodiny přesčasů v evidenci systému EKIS. Služba přesčas je nařizována v případech, kdy není služební úkoly možnost plnit těmi silami, které má konkrétní vedoucí příslušník k dispozici. Službu přesčas nařizuje vedoucí příslušník, tedy nikoliv služební funkcionář, který je nadán pravomocí jednat a rozhodovat ve věcech služebního poměru. Nařízení služby přesčas vedoucím příslušníkem má charakter rozkazu, jemuž se příslušník musí podrobit pod hrozbou spáchání trestného činu neuposlechnutí rozkazu. Proto je nařizování služby přesčas dle ust. § 171 písm. h) služebního zákona vyloučeno z řízení ve věcech služebního poměru, tím není zpochybněna povinnost sdělit příslušníkovi, který koná službu přesčas, jaký důležitý zájem služby k nařízení této služby vedl. Z uvedených důvodů není v reálných možnostech služebního funkcionáře prokázat důvody nařízení jednotlivých hodin služby přesčas na konkrétním pracovišti. Na druhou stranu však skutečnost, že nelze dodatečně zjistit důvody nařizování služby přesčas, nezakládá neoprávněnost jejich nařizování. Žalovaný se ztotožnil s vyjádřením služebního funkcionáře, že služební zákon nedává možnost sporné hodiny přesčas dodatečně proplatit. Pokud by služební funkcionář vyhodnotil, že s ohledem na skutečnost, že z důvodu nemožnosti spolehlivě prokázat s odstupem několika let důležitý zájem služby v konkrétních případech, je nutné považovat službu přesčas nařízenou dle ust. § 54 odst. 1 služebního zákona jako neoprávněnou, nemohl by zároveň rozhodnout o proplacení rozporovaných přesčasových hodin, když nemá zákonnou oporu ve zdůvodnění podobného rozhodnutí.

Žalovaný uzavřel, že žalobce v rámci své služby odsloužil plný fond doby služby. O službu přesčas dle ust. § 125 nebo ust. § 126 služebního zákona se

rovněž nejedná, neboť nešlo o přesčas po vyčerpání 150ti hodin v důležitém zájmu služby ani o výkon služby v době nařízené pohotovosti. Na základě objektivně zjištěných skutečností pak žalovaný dospěl k závěru, že služební funkcionář postupoval při vydání napadeného rozhodnutí v souladu se zákonem, neboť při rozhodování vzal v úvahu všechny rozhodné důkazy.

V písemném vyjádření k žalobě žalovaný uvedl, že setrvává na svém stanovisku, že žalobcem uplatňované peněžité nároky za rok 2009 jsou z hlediska ust. § 206 odst. 1 a § 207 odst. 1 služebního zákona promlčeny, neboť svou prvotní žádost podal 4. 1. 2013. Nezabýval se hodinami služby přesčas před časovým obdobím 4. 1. 2010. Připouští uplatňovaný nárok na 7 hodin služby přesčas z 12. 12. 2010 a v roce 2011 nárok na 136,5 hodiny vše za měsíc září. Celkem se jedná o 143,5 hodiny služby přesčas. Uvedl, že vzhledem k tomu, že policistka J. F. v měsíci květnu a červnu 2011 čerpala studijní volno a v letním období postupně policisté čerpali dovolenou, byla naplněna u policistů sloužících na daném útvaru průměrná základní doba služby a bylo nutno přistoupit k nařizování služby přesčas z důvodu důležitého zájmu služby, a to v kontextu s ust. § 201 odst. 1 služebního zákona. Žalovaný zdůraznil, že neplatí argument žalobce, že hodiny služby přesčas byly nařízeny jen proto, že pracoviště operačního střediska nebylo dostatečně personálně obsazeno. Podstatně vyšší počet hodin služby přesčas byl nařízen z jiných důvodů i v souladu se současným výkladem ust. § 54 odst. 1 služebního zákona. Služební funkcionář ovšem zpětně nemůže dostát podmínkám rozsudku Nejvyššího správního soudu čj. 4 Ads 11/2013-41, který v obdobné záležitosti určil, že policie „v přiměřeném rozsahu vymezí konkrétní důvody pro nařizování jednotlivých služeb přesčas žalobci v rozhodném období“. K otázce odůvodňování nařizování služby přesčas odkázal žalovaný na ust. § 171 písm. h) služebního zákona, podle kterého se na nařizování služby přesčas nevztahuje řízení ve věcech služebního poměru. Zákon vylučuje z formalizovaného řízení ve věcech služebního poměru některá rozhodnutí, jež směřují ke způsobu výkonu služby, času a místa, v němž má být služba vykonávána. Jedná se o rozhodnutí, které mají povahu rozkazu vedoucího příslušníka. Rozkaz k výkonu služby přesčas plyne z potřeb služby. Nelze proti němu podat odvolání podle ust. § 190 služebního zákona. Službu přesčas musí příslušník vykonávat na přímý pokyn svého nadřízeného nebo s jeho souhlasem, který může být učiněn i konkludentně nebo i dodatečně. Službu přesčas je možné v podmínkách policie nařídit i předem a nikoliv bezprostředně před jejím započítáním. Naplánováním služby přesčas dochází de facto k jejímu nařízení ze strany nadřízeného funkcionáře. Žalobce po celou dobu svého zařazení na operačním středisku momentální situaci vždy znal, stejně jako důvod k evidování hodin služby přesčas, řídil se plánem služeb a podepisoval výkazy odpracovaných hodin. Tvzení žalobce o pochybení žalovaného nedoplněním rozdílu služebního příjmu za čerpanou řádnou dovolenou, proto se nezakládá na pravdě. Výpočet průměrného služebního příjmu byl proveden v souladu s ust. § 353 zákona č. 260/2006 Sb., zákoníku práce, přičemž hodiny služby přesčas, nařízené nejvýše v rozsahu 150 ti hodin v kalendářním roce, se nezohledňují při výpočtu průměrného

služebního příjmu, nebo za ně nenáleží služební příjem, a proto se nezapočítávají do odpracované doby v rozhodném období. Hodinový průměr by se změnil až po započtení proplacených přesčasových hodin, avšak s ohledem na odlišný způsob výpočtu náhrady za dovolenou a náhrady za službu přesčas ve většině případů dochází po započtení zvýšeného počtu přesčasových hodin ke snížení hodinového průměru, tzn. že u žalobce by při přiznání uhrazení přesčasových hodin vznikl přeplatek za dovolenou v řádech desítek až stovek korun.

Při nařízeném jednání zástupce žalobce uvedl, že podstata sporu spočívá v tom, zda je povinností příslušníka sloužit přesčas, který nedostane zaplacený, a zda nedostatek pracovníků je důvodem, pro který má být tento přesčas nařízen, jak má na mysli § 54 služebního zákona. Pokud žalovaný poukazuje na odchod policistů, je nutno brát v úvahu, že i zde platí dvouměsíční výpovědní lhůta. Jestliže žalovaný odkazoval na probíhající systemizaci u Policie ČR, lze předpokládat, že byl dostatek času zajistit potřebný počet pracovníků ke splnění všech uložených úkolů.

Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v řízení podle části třetí hlavy druhé dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s.ř.s.“) a po prostudování obsahu správního spisu v kontextu s žalobními námitkami pak dospěl k následujícím skutkovým zjištěním a právním závěrům.

Z obsahu správního spisu vyplynulo, že žalobci byla uložena v rozhodném období ze strany žalovaného prostřednictvím plánu služeb práce přesčas. Žalobce měl zato, že ze strany žalovaného došlo k porušení předpisů spočívajících v plánování služeb. Žalovaný naopak zastával názor, že při nařízení služby přesčas dostal všem zákonným požadavkům a uvedl, že v roce 2010 bylo nutno zohlednit celou tehdejší situaci, kterou Policie ČR procházela.

Problematika služby přesčas je uzákoněna v ust. § 54 služebního zákona. Vyplyvá z něho, že výkon služby přesčas lze příslušníkovi v důležitém zájmu nařídit nejvýše v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce, přičemž se za ni považuje služba vykonávaná nad základní dobu služby v týdnu mimo rámec směn. Základní doba služby příslušníka pak činí ve smyslu ust. § 52 tohoto zákona 37,5 hodiny týdně. Co je důležitý zájem, upravuje ust. § 201 odst. 1 dané právní úpravy, jedná se o zájem bezpečnostního sboru na včasném a kvalitním plnění úkolů tohoto sboru. Nařízení služby přesčas je tedy podmíněno důležitým zájmem služby a rozsahem 150 hodin. Pokud jsou splněny podmínky služby přesčas, považuje se rozsah 150 přesčasových hodin za zohledněný ve služebním příjmu příslušníka (ust. § 112 služebního zákona). Je rovněž zřejmé, že pokud služební orgán službu přesčas nařídí, musí mít pro to řádné odůvodnění.

Při posouzení dané problematiky vycházel krajský soud ze závazné judikatury Nejvyššího správního soudu obsažené v jeho rozsudku ze dne 26. 9. 2012, čj. 6 Ads

151/2011-126, kde tento soud uvedl že „Podle § 54 odst. 1 služebního zákona příslušníkovi lze v důležitém zájmu služby nařídit výkon služby přesčas nejvýše v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce. Stěžovatel (v daném případě žalovaný) si toto ustanovení ve spojitosti s § 201 služebního zákona a zákonem č. 273/2008 Sb. vykládá tak, že postup, kdy jsou odstraňovány překážky, které brání v plnění úkolů stanovených zákonem č. 273/2008 Sb., je postup v důležitém zájmu služby. Následně není rozhodné, o jaké překážky se jedná a jak dlouhé mají trvání, neboť podstata je splnění právě těchto úkolů. Nejvyšší správní soud sdílí názor krajského soudu, že s takto pojatým výkladem platné právní úpravy nelze souhlasit, když předpoklad výjimečnosti služby přesčas vyplývá především ze skutečnosti, že zákonodárce její přípustnost podmínil existencí určitých zákonných podmínek, bez jejichž identifikace výkon služby přesčas nařídit nelze. Z toho, co stěžovatel uvádí, lze dovodit, že práci přesčas lze nařídit vždy, kdy je služebnímu funkcionáři známo, že výkon služby nebude možné zajistit s určitým počtem příslušníků v určitém časovém prostoru..... ustanovení § 54 odst. 1 služebního zákona předpokládá, že k nařízení výkonu služby přesčas lze přistoupit pouze v důležitém zájmu služby. Tento důležitý zájem služby nelze pak shledat v tom, když je dlouhodobý až trvalý nedostatek osob nahrazován zvýšenými nároky na stávající příslušníky nařizováním služeb přesčas s odkazem na důležitý zájem služby.“

Další judikatura Nejvyššího správního soudu obsažená v jeho rozsudku ze dne 23. 5. 2013, čj. 4 Ads 11/2013-41 uvádí, že „příslušníkovi lze podle § 54 odst. 1 služebního zákona nařídit výkon služby přesčas nejvýše v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce jen v důležitém zájmu služby. Navíc služba přesčas představuje výjimečné opatření, které umožňuje nařídit výkon služby nad rámec základní doby služby, která podle § 52 odst. 1 služebního zákona činí 37,5 hodiny týdně. Služební zákon tedy nepojímá službu přesčas jako další fond služební doby, z něhož je možné libovolně čerpat do limitu 150 hodin v kalendářním roce. Naopak pro nařízení služby přesčas je nutné splnit uvedené podmínky, jejichž dodržení tak musí být možné ověřit, aby v řízení ve věcech služebního poměru týkajícího se služebního příjmu příslušníka či jeho výsluhového nároku a v případném soudním přezkumném řízení mohl být učiněn spolehlivý závěr o tom, zda služba přesčas byla nařízena v souladu se zákonem či nikoliv. Proto je nezbytné, aby vedoucí příslušník u každé služby přesčas uvedl konkrétní důvod, proč ji nařídil..... po vedoucím příslušníkovi je možné žádat alespoň rámcové vymezení určitého důvodu pro nařízení služby přesčas a stručný písemný záznam o tomto důvodu, například v knize služeb..... Taková rozhodnutí správního orgánu nepochybně představují úkony správního orgánu ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s., které podléhají soudnímu přezkumu. V jeho rámci pak musí soud posoudit dodržení uvedených podmínek pro nařízení služby přesčas, což však nemůže učinit bez znalosti konkrétního důvodu, který vedoucího příslušníka k takovému opatření přiměl. Jestliže vedoucí příslušník takový konkrétní důvod alespoň v rámcovém rozsahu nevymezí a nezaznamená ho v písemné formě, ani ho nelze spolehlivě dovodit ze spisového materiálu, nemůže

služební funkcionář v řízení ve věcech služebního poměru náležitě posoudit, jestli služba přesčas byla nařízena v souladu se zákonem, či nikoliv. V důsledku toho si takový úsudek nemůže učinit ani soud, který tak je nucen žalobou napadené rozhodnutí zrušit pro nepřezkoumatelnost, jako tomu bylo i v nyní posuzované věci.“

Nejvyšší správní soud v uvedeném rozsudku dále zdůraznil „výjimečnost výkonu služby přesčas, která je dána tím, že se nařizuje nad rámec základní doby služby v rozsahu 37,5 hodiny týdně. Jestliže by tedy služba přesčas představovala jakýsi dodatečný fond služební doby, z něhož by mohl vedoucí příslušník kdykoliv a z jakýchkoliv důvodů čerpat do limitu 150 hodin v kalendářním roce, vytratil by se rozdíl mezi základní dobou služby v týdnu a službou přesčas. V takovém případě by institut služby přesčas postrádal smyslu, neboť ničím nepodmíněné využívání takového fondu by mohlo být u každého příslušníka dosaženo poměrným zvýšením základní doby služby, aniž by muselo být nařizování služby přesčas jakkoli vykazováno a odůvodňováno. Navíc pokud by zákonodárce zamýšlel umožnit automatické nařizování služby přesčas nejvýše v rozsahu 150 hodin v kalendářním roce, nepodmiňoval by využití tohoto institutu důležitým zájmem služby. Ten tedy musí být s ohledem na smysl a účel služby přesčas dán jen ve výjimečných případech, jak správně dovodila dosavadní judikatura. Jedná se tedy o situace, jež nebylo možné předvídat při rozvržení doby služby na jednotlivé směny podle § 53 služebního zákona, jako kupříkladu již zmíněná momentální indispozice či absence některého z příslušníků ze zdravotních či jiných důvodů nebo předem neočekávaný úkol bezpečnostního sboru, který může být náležitě splněn jen příslušníkem s požadovanou kvalifikací mimo rámec jeho naplánované směny. Výjimečným případem umožňujícím nařízení služby přesčas v důležitém zájmu služby však není dlouhodobý či trvalý nedostatek příslušníků útvaru bezpečnostního sboru, neboť v takovém případě služba přesčas ztrácí svůj mimořádný charakter a stává se z ní pravidelný způsob zajištění plnění úkolů bezpečnostního sboru. Nedostatečné personální obsazení příslušného útvaru bezpečnostního sboru tak nepředstavuje relevantní důvod pro nařízení služby přesčas. Na tomto závěru nemůže nic změnit ani poukaz stěžovatelky na zásadní redukci počtu příslušníků Policie České republiky, v důsledku níž nelze zajistit základní činnosti tohoto bezpečnostního sboru bez nařizování výkonu služby přesčas.“

Dále Nejvyšší správní soud zdůraznil, že „zajištění činnosti bezpečnostních sborů v potřebném rozsahu by mělo být považováno za základní prioritu státu, k čemuž by měly být vyčleněny potřebné finanční prostředky. Nicméně i v případě, že je stát není schopen, byť z objektivních důvodů, ve svém rozpočtu nalézt, nemůže rezignovat na dodržování jednotlivých ustanovení služebního zákona týkajících se způsobu výkonu služby příslušníků bezpečnostních sborů. Proto i při nedostatku finančních prostředků určených na provoz bezpečnostního sboru musí stát zajistit dodržení zákonnosti služby přesčas, a to například omezením jeho činnosti, zvýšením základní doby služby v týdnu či plošným snížením základního tarifu služebního příjmu příslušníků za současného zvýšení jejich počtu, aby tak bylo

možné zajistit plnění úkolů bezpečnostního sboru především v rámci základní doby služby a zachovat výjimečnou povahu výkonu služby přesčas. Taková opatření samozřejmě vyžadují změny příslušných právních předpisů, jejichž schválení nemohou vedoucí příslušníci ovlivnit, takže ti jsou za stávající právní úpravy a nedostatku finančních prostředků na provoz příslušných útvarů bezpečnostního sboru s největší pravděpodobností nuceni zajistit plnění jejich úkolů jen za cenu trvalého nařizování výkonu služby nad rámec základní doby služby v týdnu, za což nemohou nést žádnou odpovědnost sankční povahy. Nicméně takový postup učiněný v důsledku nedostatečného personálního obsazení útvaru bezpečnostního sboru je nejen nesystémový, ale z uvedených důvodů není činěno ani v důležitém zájmu služby, nesplňuje předpoklad výjimečnosti a je tak v rozporu s § 54 odst. 1 ve spojení s § 201 služebního zákona..... I v tomto útvaru Policie České republiky je totiž možné nařídit službu přesčas jen v případech, které nebylo možné předvídat při rozvržení doby služby na jednotlivé směny podle § 53 služebního zákona.“

Ve vazbě na takto vyslovené závěry krajský soud v projednávané věci zjistil, že žalovaný, jak ostatně uvedl i v odůvodnění napadeného rozhodnutí, poukazoval na výjimečnost situace na pracovišti v období druhé poloviny roku 2010 a to v důsledku zásadní redukce počtu policistů. Současně žalovaný připustil, že konkrétní zdůvodnění jednotlivých hodin služby přesčas se začalo uplatňovat až po zveřejnění rozsudku Nejvyššího správního soudu čj. 6 Ads 151/2011-126. K tomu lze ve shodě s žalobními námitkami i shora uvedenou judikaturou Nejvyššího správního soudu konstatovat, že výčet důvodů žalovaného, tedy čerpání dovolené a studijní volno, které měly způsobit nařízení služby přesčas, nelze zařadit pod pojem důležitý zájem služby. Dané situace totiž byly rozhodně předvídatelné při rozvržení doby služby a jako s takovými mělo i být počítáno. Lze tak uzavřít, že rozhodnutí žalovaného postrádá rozhodný důvod pro závěr v něm učiněný o splnění podmínek pro nařizování služby přesčas v rozsahu 150 hodin. Tento důvod nebylo možno zjistit ani z předloženého správního spisu. Krajský soud tak dospěl k závěru, že konkrétní důvod alespoň v rámcovém rozsahu vedoucí příslušník nevymezil a nezaznamenal ho v písemné formě, rovněž ho nelze spolehlivě dovodit ze spisového materiálu. Za takové situace pak služební funkcionář v řízení ve věcech služebního poměru nemohl náležitě posoudit, jestli služba přesčas byla nařízena v souladu se zákonem, či nikoliv. Takový úsudek pak v návaznosti na tento postup nemohl v projednávané věci učinit ani soud, a proto byl nucen žalobou napadené rozhodnutí zrušit pro nepřezkoumatelnost.

Nejvyšší správní soud dospěl dále ve shora uvedeném rozsudku rovněž k závěru, že „ani ustanovení § 112 odst. 2 věty první a ani z ust. § 125 odst. 1 služebního zákona nepamatují na případy neoprávněného nařízení služby přesčas do limitu 150 hodin v kalendářním roce a v důsledku toho ani neupravují nároky příslušníků vyplývající z takového nezákonného opatření. Jestliže však služba přesčas představuje výjimečné opatření umožňující výkon služby nad rámec základní doby služby a § 54 odst. 1 služebního zákona a její nařízení podmiňuje důležitým

zájmem služby, pak je nemyslitelné, aby v případech neoprávněného výkonu služby v rozsahu až 150 hodin v kalendářním roce příslušníkovi nenáleželo žádné plnění. Takový závěr by jistě nebyl ústavně konformní a odporoval by právním zásadám i principu spravedlnosti, neboť po příslušníkovi, jemuž byl uložen výkon služby přesčas v rozporu se zákonem, nelze žádat, aby ji vykonával bez náležitého protiplnění. Z těchto důvodů se jedná o mezeru v zákoně, kterou je zapotřebí uzavřít. Jak již bylo zmíněno, příslušník má podle § 125 odst. 1 služebního zákona nárok na náhradní volno za každou hodinu služby přesčas nad rámec 150 hodin v kalendářním roce a neposkytne-li mu bezpečnostní sbor náhradní volno v době 3 kalendářních měsíců po výkonu služby přesčas nebo v jinak dohodnuté době, má nárok na poměrnou část přiznaného základního tarifu, osobního příplatku a zvláštního příplatku, který připadá na každou tuto hodinu služby bez služby přesčas v kalendářním měsíci, v němž službu koná. Není tedy žádného důvodu, proč by příslušník neměl obdržet stejné plnění i v případech neoprávněného nařízení služby přesčas do limitu 150 hodin v kalendářním roce. Stejně jako v případě nedodržení tohoto limitu přesčasové služby totiž i při službě přesčas nevykonávané v důležitém zájmu služby dochází k porušení § 54 odst. 1 služebního zákona. Na základě analogické aplikace § 125 odst. 1 služebního zákona lze tedy učinit závěr, že příslušník má nárok na náhradní volno, případně na poměrnou část přiznaného základního tarifu, osobního příplatku a zvláštního příplatku i za každou hodinu služby přesčas do limitu 150 hodin v kalendářním roce, kterou vykonal v rozporu se zákonem.“

Krajský soud tak dospěl k závěru, že v dalším řízení, ve vazbě na shora uvedené bude povinností žalovaného vymezit konkrétní důvody pro nařizování jednotlivých služeb přesčas žalobci v rozhodném období. Jestliže zjistí, že takové konkrétní důvody neexistují nebo že s ohledem na závěry judikatury správních soudů nepostačují pro nařízení služby přesčas, přizná žalobci za každou neoprávněnou hodinu služby přesčas do limitu 150 hodin v kalendářním roce plnění uvedené v § 125 odst. 1 větě druhé služebního zákona a následně zváží, jak se tato okolnost projeví i v příjmu za čerpanou řádnou dovolenou.

V návaznosti na shora uvedené musel krajský soud napadené rozhodnutí ve smyslu ust. § 78 odst. 1 s.ř.s. zrušit a věc žalovanému vrátit k dalšímu řízení. V něm bude, v souladu s ust. § 78 odst. 5 dané právní úpravy, vázán shora vysloveným právním názorem.

Ohledně nákladů řízení postupoval krajský soud v souladu s § 60 odst. 1 s.ř.s., dle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Ve věci měl úspěch žalobce. Jeho důvodně vynaloženými náklady soudního řízení byl zaplacený soudní poplatek ve výši 3 000 Kč a odměna zástupce a jeho režijní výlohy. Odměna za zastupování se u soudních řízení dle s.ř.s. stanoví podle zásad pro mimosmluvní odměny, tedy podle

vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, ve znění pozdějších předpisů (advokátní tarif). Zástupce učinil celkem 3 úkony právní služby po 3 100 Kč, a to převzetí zastoupení a sepsání žaloby a účast při soudním jednání (§ 9 odst. 3 písm. f) advokátního tarifu). Dále krajský soud přiznal žalobci nárok na úhradu 3 režijních paušálů podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu po 300 Kč. To vše včetně DPH. Žalovaný proto byl zavázán k náhradě nákladů řízení v celkové výši uvedené ve výroku II. tohoto rozsudku.

P o u č e n í :

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Hradci Králové dne 22. května 2014

Mgr. Marie Kocourková, v.r.
předsedkyně senátu